neer de loopbaan van de ambtenaar door het hiërarchisch gezag in aanmerking wordt genomen een onontbeerlijk beoordelingscriterium. Een van de gebiedende plichten van de administratie bestaat er derhalve in ervoor te zorgen dat dit rapport periodiek op de door het statuut voorgeschreven data op deugdelijke wijze wordt opgemaakt.

In de zaak 61/76

JEAN-JACQUES GEIST, wetenschappelijk ambtenaar van de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie, ten deze vertegenwoordigd door M. Slusny, advocaat bij het Hof van Beroep te Brussel, en domicilie gekozen hebbende te Luxemburg ten kantore van E. Arendt, advocaat aldaar, Centre Louvigny, Rue Philippe II,

verzoeker,

tegen

COMMISSIE VAN DE EUROPESE GEMEENSCHAPPEN, ten deze vertegenwoordigd door S. Fabro, lid van de juridische dienst, als gemachtigde, en domicilie gekozen hebbende te Luxemburg bij M. Cervino, Bâtiment Jean Monnet, Kirchberg,

verweerster,

betreffende de nietigverklaring van administratieve besluiten met betrekking tot de positie van verzoeker en de aan deze ambtenaar opgedragen werkzaamheden alsmede de aansprakelijkheid van de administratie voor materiële en morele schade,

wijst

HET HOF VAN JUSTITIE (Tweede Kamer),

samengesteld als volgt: P. Pescatore, kamerpresident, A. J. Mackenzie Stuart en A. Touffait, rechters,

advocaat-generaal: G. Reischl
griffier: A. Van Houtte

het navolgende

ARREST

Ten aanzien van de feiten

Overwegende dat de feiten, de argumenten van partijen en het procesverloop kunnen worden samengevat als volgt:

I — Samenvatting van de feiten en het procesverloop

De heer Geist werd na wetenschappelijke studies in Frankrijk en de Verenigde Staten op 1 april 1962 door de Commissie van de EGA in zijn hoedanigheid van ingenieur als wetenschappelijk ambtenaar aangeworven en op 1 oktober 1962 in de rang A 6/1 aangesteld; na een detacheringsperiode in de Verenigde Staten werd hij op 1 januari 1966 tot de rang A 5 bevorderd. Tot 24 juli 1967 was hij hetzij in Brussel, hetzij in Petten, hetzij als gedetacheerd ambtenaar werkzaam in een specialisme dat hem scheen te bevallen en waarover hij bevredigende beoordelingsrapporten kreeg. Op die datum werd de groep die hij leidde (de afdeling Studies Hydraulica) ontbonden ten gevolge van een besluit van de Raad van Ministers van 15 juni 1965, tot wijziging van het vijfjarenplan van 1962. De heer Geist, sindsdien zonder specifieke tewerkstelling in de structuur van het Gemeenschappelijk Centrum voor Onderzoek (GCO) en rechtstreeks ressorterend onder de directie en technische diensten, houdt zich, aldus de Commissie „onafhankelijk", met een (volgens verzoeker) „grote zelfstandigheid" bezig met studies, onderzoek en contacten op het gebied van kweekreactoren met gesmolten zouten.

Uit de stukken blijkt dat de directie van het GCO de heer Geist dan in een nieuw ambt wil inzetten, terwijl deze „slechts oog hebbend voor het belang van de instelling ... en bezorgd om een werk dat hij van het grootste belang acht om de energieproblemen op te lossen", steeds meer geïsoleerd raakt, hetgeen blijkt uit de beoordelingsrapporten van 1967 en 1969 die respectievelijk de volgende passages bevatten:

„De heer Geist is noodzakelijkerwijs zeer getroffen door de beperking van bepaalde activiteiten van het GCO te Petten. Ik geloof dat het doeltreffender en beter is, indien hij kon worden opgenomen in een dynamische groep van zijn specialisme en dat hij in de huidige omstandigheden een dergelijke groep eerder buiten Euratom zal vinden. Wij moeten hem bij het zoeken daarnaar helpen, maar kunnen het niet voor hem doen."
.....

„Gelet op de ingetreden programmawijziging is het niet mogelijk de heer Geist te beoordelen naar zijn huidige permanente taak.

De werkzaamheden die hij uitoefent vormen geen dagtaak en zijn slechts tijdelijk; doch hij werkt nauwelijks mee aan een verbetering van zijn positie. Hij accepteert niet dat de werkzaamheden op het gebied van de hydraulica waarmee hij was belast van de programma's zijn afgevoerd en is derhalve niet voldoende geneigd tot een omschakeling door zelf omscholingsmogelijkheden voor te stellen."

Over dit laatste rapport diende verzoeker een klacht in, naar aanleiding waarvan het paritair beoordelingscomité op 21 mei 1970 een advies uitbracht dat de volgende opmerking bevatte:

„Afgezien van de regelmatigheid van het beoordelingsrapport bestaat de oplossing

van het onderhavige eigenlijke probleem erin om in het kader van een nieuwe tewerkstelling van de betrokkene, beter gebruik te maken van diens wetenschappelijke kwaliteiten die uit het persoonsdossier blijken. Rechtstreeks contact tussen het tot aanstelling bevoegde gezag en de ambtenaar maakt een betere beoordeling mogelijk van alle aspecten van het probleem dat, in zijn geheel beschouwd, de bevoegdheid van het Comité overschrijdt."

Het advies besloot als volgt:

„Het beoordelingsrapport van de heer Geist is onregelmatig voorzover hierin een beknopte beoordeling wordt gegeven over de bekwaamheid, de prestaties en het gedrag in de dienst van deze ambtenaar, terwijl de taken die in het beoordeelde ambt zijn opgedragen en verricht niet zijn omschreven."

Nadien werden geen beoordelingsrapporten meer opgesteld. De moeilijkheden betreffende de tewerkstelling van Geist, de middelen die zijn bezoldiging mogelijk maakten, de lokalen en het hem aanvankelijk ter beschikking gestelde personeel bleven daarentegen bestaan.

Gezien de noodzaak van tewerkstelling van het personeelsbestand van het GCO werd Geist ten slotte uitgenodigd te solliciteren naar een post bij de delegatie van de Commissie te Washington hetgeen hij op 23 juli 1975 deed. Een andere kandidaat kreeg echter de voorkeur en bij nota van 17 november 1975 werd Geist verwittigd van een mogelijke aanstelling bij de inrichting te Ispra. Tegen het einde van die maand vroeg Geist toestemming, in te gaan op een uitnodiging van de Internationale Organisatie voor Atoomenergie (het IAEA) voor een in december plaatsvindende vergadering van deskundigen te Wenen. Deze toestemming werd hem, aldus de Commissie, met een zekere aarzeling verleend, gezien de aard van de te Wenen behandelde kwesties en het toenmalige programma van de Gemeenschap.

Op 10 december 1975 besloot de directeur-generaal van het GCO Geist — die een aanbod om tussen twee ambten te Ispra te kiezen, onbeantwoord had gelaten — in het belang van de dienst van de inrichting te Petten naar die van Ispra, departement B, afdeling „Warmteuitwisseling en mechanica van de fluïda" over te plaatsen; dit besluit werd op 1 maart 1976 van kracht. Op 27 februari 1976 diende Geist overeenkomstig artikel 90 van het statuut een klacht in bij het tot aanstelling bevoegde gezag. Toen de administratie niet reageerde stelde Geist beroep in tegen de stilzwijgende afwijzing van zijn klacht. Het beroep werd op 30 juni 1976 ingeschreven ter griffie van het Hof.

Het verzoekschrift bevatte meerdere samenhangende vorderingen waarvan er een betrekking had op de weigering verzoeker toe te staan meer dan 10 % van zijn arbeidstijd aan de werkzaamheden van de binnen het IAEA verenigde deskundigen te besteden.

De procedure in het hoofdgeding heeft een normaal verloop gehad. De president van de Tweede Kamer verwierp echter bij beschikkingen van 15 juli 1976, respectievelijk 21 december 1976, twee verzoeken in kort geding van verzoeker, strekkende tot opschorting van de tenuitvoerlegging van het besluit tot tewerkstelling van 10 december 1975 en van het besluit van 9 april 1976 volgens hetwelk verzoeker slechts 10 % van zijn arbeidstijd aan externe werkzaamheden mocht besteden.

Het Hof (Tweede Kamer) heeft, gehoord de advocaat-generaal, besloten zonder instructie tot de mondelinge behandeling over te gaan.

II — Conclusies van partijen

Verzoeker concludeert in zijn verzoekschrift dat het den Hove behage:

1. „Het stilzwijgend besluit van de wederpartij, zodra dit definitief vaststaat,

tot afwijzing van de door verzoeker op 27. 2. 1976 geformuleerde en op 15. 3. 1976 ingediende klacht nietig te verklaren;
2. Verzoekers overplaatsing nietig te verklaren;
3. De wederpartij te veroordelen tot betaling aan verzoeker van een bedrag van FB 100 000 wegens materiële en immateriële schade als gevolg van diens overplaatsing, behoudende verzoeker zich het recht voor zijn vergoeding in zoverre in de loop van het geding aan te vullen;
4. De aanhoudende weigering van de wederpartij om sedert 1967 de aan verzoeker toebedeelde taken te omschrijven en te zijnen aanzien tweejaarlijkse beoordelingsrapporten op te stellen, nietig te verklaren;
5. Te verstaan dat de wederpartij gehouden is een taakomschrijving en de rapporten als bedoeld sub 4, op te stellen;
6. De wederpartij te veroordelen tot betaling aan verzoeker van een bedrag van FB 100 000 als vergoeding van de door hem geleden immateriële schade ten gevolge van de sub 4 genoemde feiten, behoudende verzoeker zich het recht voor zijn vordering in zoverre in de loop van het geding aan te vullen;
7. De weigering van de wederpartij om verzoeker in staat te stellen anders dan „marginaal" zijn studie-, onderzoek- en samenwerkingsactiviteit op het gebied van de kweekreactoren met thermische neutronen voort te zetten en met name zijn functie van voorzitter en rapporteur van de door de Internationale Organisatie voor Atoomenergie ingestelde commissie van deskundigen te vervullen, nietig te verklaren;
8. Te verstaan dat verzoeker deze werkzaamheden ongehinderd kan blijven verrichten.
9. De wederpartij te verwijzen in de kosten van het geding.

Subsidiair

A. De wederpartij te gelasten de volgende stukken te produceren:
   I. het volledige administratieve dossier van verzoeker, dat wil zeggen met alle stukken die daarin moeten voorkomen, met name zijn eerdere klachten;
   II. alle documenten betreffende de overplaatsing, met name de nota's die vóór deze overplaatsing daarover zijn gewisseld;
   III. de adviezen van de betrokken directeuren-generaal, dat wil zeggen de directeur-generaal van de inrichting te Ispra en de directeuren-generaal Industrie en Onderzoek;
   IV. de besluiten van de Raad van Ministers waaruit blijkt dat deze elke onderzoek-, studie- en samenwerkingsactiviteit op het gebied van de kweekreactoren met thermische neutronen heeft stopgezet;
B. Het bewijs van de navolgende feiten door getuigenverhoor te bevelen:
   I. de heer Grass, afdelingshoofd van de inrichting te Ispra en chef van verzoeker, verklaarde hem dat zijn overplaatsing een sanctie vormde, maar dat er nog andere waren ...
   II. bij verzoekers aankomst te Ispra verklaarden zowel de heer Grass als de rechtstreekse chef van verzoeker, de heer Nijsing, dat zij niet van zijn komst waren verwittigd; dat er geen vacante post was en dat zij hem geen bepaalde taak konden laten verrichten; dat zij tevoren trouwens niet waren geraadpleegd."

Verweerster concludeert in haar verweerschrift dat het den Hove behage:
1. „het beroep ongegrond te verklaren;
2. verzoeker te verwijzen in de kosten."

Verzoeker vult in repliek zijn conclusies aan of wijzigt deze op de volgende punten:

„...
3) De wederpartij te veroordelen tot betaling aan verzoeker van 1 FB wegens

immateriële schade en een bedrag van 71 000 FB wegens materiële schade als gevolg van zijn overplaatsing, met aftrek van de dagvergoeding, behoudende verzoeker zich het recht voor zijn vordering in zoverre in de loop van het geding aan te vullen;

5) ... en de administratieve situatie van verzoeker te normaliseren;

6) ... een ex aequo et bono door het Hof vast te stellen bedrag te betalen;

...

8 bis) De wederpartij te veroordelen tot betaling aan verzoeker van een door het Hof ex aequo et bono vast te stellen bedrag wegens de schade als gevolg van de door haar aangenomen houding betreffende verzoekers functie in de door het IAEA ingestelde commissie van deskundigen

Subsidiair

A. ...

II. ... en bovendien de lijst van het aantal ambten en het organisatieschema van de inrichting te Ispra na 1. 3. 1976;

V. Alle documenten betreffende de tegenwerking van de wederpartij bij de uitvoering door verzoeker van zijn taken binnen de commissie van deskundigen van het IAEA, met name:

aa) Nota van de heer Villani aan de heer Schuster (nr. 1077 van 28. 11. 1975)

bb) Nota van de heer Schuster aan de heer Villani (nr. 2219 van 12. 2. 1976)

cc) Telexbericht van de heer Finzi aan de heer Villani (nr. 2300 van 12. 3. 1976)

dd) Briefwisseling tussen de heren Finzi en Grass betreffende de werkzaamheden van verzoeker voor de commissie van deskundigen van het IAEA

VI. Het Molten Salt Reactor Cooperation Agreement (MSRCA), verdrag USAEC/Euratom van 1962.

B. ...

1) ... dat het overigens ging om een afrekening zijdens de heer Van Westen;

...

b) *dat bovendien de heer Grass op de volgende punten dient te worden ondervraagd:*

3) Heeft hij verzoeker bij zijn aankomst te Ispra geïnterviewd?

4) Hoe verklaart hij dat hij eerst als zijn mening te kennen gaf dat verzoeker zich voor 100 % zou kunnen bezighouden met zijn werk bij de commissie van deskundigen van het IAEA, en daarna de verantwoordelijkheid op zich heeft genomen voor een memo waarin werd gesteld dat verzoeker zich helemaal niet met dit werk kon bezighouden?

5) Heeft hij de heer Dinkelspiler niet gevraagd verzoeker over te plaatsen naar een post waar hij zijn werk bij de commissie van deskundigen van het IAEA zou kunnen uitoefenen?

6) Toen de heer Grass geen schriftelijke instructies betreffende verzoeker had ontvangen, schreef hij toen de heer Dinkelspiler om deze te verkrijgen?

c) *Dat bovendien de heer Nijsing op de volgende punten moet worden ondervraagd:*

7) Heeft de heer Nijsing niet aan verzoeker verklaard dat het werk dat men hem wilde geven door een beginnend A 8-ambtenaar, of door een B 1-ambtenaar kon worden gedaan?

Verweerster persisteert in dupliek bij de conclusies van haar verweerschrift.

III — Samenvatting van de middelen en argumenten van partijen

Opmerking vooraf: Partijen zijn het volkomen oneens over de aard en de draagwijdte van de feiten die aan het geding

ten grondslag liggen en die sub I zijn samengevat. Zij redetwisten over de strekking van elk memorandum, elke brief, elk incident, elke door de wederpartij gebruikte uitdrukking. Het is derhalve niet zinvol deze gedetailleerde discussie die in de memories en bijlagen is te vinden, in haar geheel over te nemen. In het navolgende overzicht zullen daarentegen de voornaamste meningsverschillen worden vermeld, die niet alleen betrekking hebben op de doelstellingen van de EGA en de organisatie van haar diensten, maar in het bijzonder op de omschrijving van het in het besluit van 10 december 1975 aangevoerde „dienstbelang", op de eventuele tewerkstelling van verzoeker te Ispra, de noodzaak van zijn externe contacten en het ontbreken van beoordelingsrapporten. Alle andere stukken waarop een beroep is gedaan illustreren deze fundamentele tegenstellingen en de opsomming ervan zou te ver voeren. Wel kan lezing daarvan nuttig zijn om het kader en de atmosfeer waarin het geschil is ontstaan en zich heeft ontwikkeld, te onderkennen.

A — Het overplaatsingsbesluit

Verzoeker acht zich door dit besluit bezwaard, want:
- het is tegen zijn wil genomen
- het belet hem voortaan aan de werkzaamheden van de groep van deskundigen van het IAEA deel te nemen
- het brengt verzoeker in moeilijke gezinsomstandigheden daar de drie aan hem toegewezen kinderen in Petten waren toevertrouwd aan een moeilijk te vervangen persoon.

In de tweede plaats betoogt verzoeker dat dit bezwarend besluit met redenen had moeten worden omkleed in de zin van artikel 25 van het statuut, daar het Hof bij een eenvoudige verwijzing naar het dienstbelang geen controle kan uitoefenen.

In de derde plaats merkt verzoeker op dat de motivering, voor zover aanwezig:
- onjuist is, want de vermelding van het advies van de directeuren der betrokken inrichtingen is foutief, daar de bevoegde ambtenaren te Ispra niet van de komst van verzoeker en de aan hem op te dragen functies waren verwittigd,
- noodzakelijkerwijze onvolledig is, want zij berust op een persoonsdossier waarin hiaten voorkomen, met name omdat het beoordelingsrapport van 1969 door het paritair beoordelingscomité werd bekritiseerd en latere rapporten niet bestaan.

In de vierde plaats is verzoeker van mening dat een onder deze omstandigheden genomen besluit moet worden beschouwd als een verkapte sanctie of een opzettelijke verslechtering van zijn positie, want zijn, noch omschreven, noch te identificeren functies passen in elk geval niet bij een ambtenaar met het niveau en de bekwaamheid van verzoeker die in Ispra voortaan onder een hiërarchie ressorteerde waaraan hij in Petten niet was onderworpen.

In de vijfde en laatste plaats merkt verzoeker op dat het overplaatsingsbesluit het hem onmogelijk maakt zijn taak binnen de commissie van deskundigen van het IAEA te vervullen, terwijl enerzijds de door deze commissie behandelde onderwerpen van het grootste belang zijn en het anderzijds tot de bijstandsverplichting van de administratie jegens haar ambtenaren (artikel 24, derde alinea, van het statuut) behoort, hen niet te beletten deel te nemen aan voor de wetenschap en hun loopbaan nuttige werkzaamheden.

Verweerster antwoordt naar het voorkomt op de eerste drie argumenten van verzoeker met een verwijzing naar het arrest Gutmann (zaken 18 en 35/65, Jurispr. 1966, blz. 149) volgens hetwelk een in het belang van de dienst genomen overplaatsingsbesluit niet kan benadelen en derhalve niet met redenen behoeft te worden omkleed. Verweerster beroept zich op de uitoefening van een discretio-

naire bevoegdheid bij de inrichting van haar diensten en de optimale verdeling van het aantal ambten. Zij eist een omkering van de bewijslast, want het staat aan verzoeker het bestaan van aan de dienst vreemde motieven te bewijzen met behulp van objectieve, ter zake dienende en samenhangende indiciën. In werkelijkheid was de overplaatsing de enig overgebleven mogelijkheid om de heer Geist nuttig in te zetten. Uit interne nota's die zich in het dossier bevinden worden de redenen van de overplaatsing begrijpelijk (nota's 1017 en 1257 van Villani aan Geist van 17 november 1975 en 11 december 1975).

Het is blijkbaar op het vierde argument betreffende de verkapte sanctie dat de Commissie antwoordt dat het in werkelijkheid om een juiste toepassing van artikel 4, tweede alinea, van het statuut gaat.

Ten slotte antwoordt de Commissie op het vijfde argument betreffende de verplichting tot bijstand van de administratie, dat uit artikel 24, derde alinea, van het Statuut, niet kan worden afgeleid dat een ambtenaar het recht heeft naar believen tijd te besteden aan een taak die hem door een andere organisatie is opgedragen.

In repliek tracht *verzoeker* de door de Commissie gegeven antwoorden te weerleggen door te wijzen op de volgende punten betreffende zijn beide eerste argumenten:

— na het arrest Gutmann wees het Hof het arrest Kley (27 juli 1973, zaak 35/72) volgens hetwelk een tegen de wil van betrokkene genomen overplaatsingsbesluit bezwarend voor hem is en derhalve met redenen moet zijn omkleed;
— door de geijkte verwijzing naar het belang van de dienst kan de betrokkene niet beoordelen of hij beroep dient in te stellen en kan het Hof zijn controle niet uitoefenen;
— de motivering kan niet worden afgeleid uit andere elementen dan het ter kennis gebrachte besluit; het is immers duidelijk dat men altijd beweegredenen voor een besluit kan vinden; men kan het verzuim van de administratie echter niet goedmaken door te wijzen op de voorgeschiedenis.

Tot staving van het derde argument betreffende de onjuistheid van de zogenaamde motivering merkt verzoeker het volgende op:

— verweerster brengt geen bewijs bij voor het feit dat zij op alle bevoegde directoraten-generaal en de inrichtingen van Mol en Karlsruhe een beroep heeft gedaan;
— verweerster antwoordt niet op het aan het arrest Reinarz ontleende argument dat overplaatsing slechts kan plaatsvinden na onderzoek van het dossier en de beoordelingsrapporten, die in casu gedeeltelijk niet bestaan; dit is temeer zo, daar bij ontbreken van een dergelijk onderzoek het besluit „op goed geluk" en om duistere redenen moest worden genomen.

Als vierde argument voert verzoeker misbruik van bevoegdheid aan. Zijn stelling is dat van administratieve besluiten gewoonlijk moet worden aangenomen dat zij in het belang van de dienst zijn genomen, doch dat dit slechts een presumptio juris tantum is, die vooral bij ontbreken van een deugdelijke motivering vatbaar is voor tegenbewijs met behulp van zeer vrije bewijsmiddelen zoals getuigenverklaringen of vermoedens; welke formules in het nationale of communautaire recht ook worden gebruikt, het staat steeds aan de rechter zich een overtuiging te vormen op grond van een „bundel rechtsvermoedens". In het onderhavige geval kan een dergelijke overtuiging ontstaan op grond van talrijke gedragingen en geschriften.

Ten slotte gaat verzoeker nader in op zijn vijfde argument, namelijk zijn mogelijke inzet hetzij in programma's waar hij zijn capaciteiten zou kunnen ontplooien hetzij in externe contacten die vroeger blijkens het dossier en uitlatingen van hoge

ambtenaren zeer gewenst werden geacht. Waarom zou men verzoeker niet verder laten werken op een gebied waartoe men hem had aangemoedigd? Dit vormt een in het arrest Guillot (11 juli 1974) erkende verplichting.

Verweerster betoogt in dupliek met betrekking tot de motivering van de litigieuze beschikking allereerst dat de feiten in het arrest Kley anders lagen. Vervolgens zet zij uiteen dat de motivering van besluiten minder een formeel dan een materieel vereiste is; de motivering van het betrokken besluit, die door reeds genoemde voorafgaande documenten in materieel opzicht duidelijk is aangegeven, voldoet aan de vereisten van het arrest Kley. Verzoeker is zich hiervan bewust, want hij tracht subsidiair te bewijzen dat die motivering onjuist is, en zulks met behulp van een reeds weerlegde argumentatie. Ten slotte heeft het ontbreken van de laatste beoordelingsrapporten geen invloed, daar een overplaatsing niet vergelijkbaar is met een bevordering en de bekwaamheden en het gedrag van verzoeker in elk geval volledig bekend waren aan de directeur-generaal die het betrokken besluit heeft genomen.

Wat het beweerde misbruik van bevoegdheid betreft, eisen zowel de doctrine als de rechtspraak hiervan bewijzen door middel van objectieve, ter zake dienende en samenhangende aanwijzingen die in casu volledig ontbreken. De voorgedragen feiten zijn het gevolg van de door de Raad aan de Commissie opgelegde programmawijziging van de EGA, of van het persoonlijk gedrag van verzoeker. Deze is in Ispra, evenals in Petten, wetenschappelijk ambtenaar met behoud van zijn rang en noodzakelijkerwijs aan een hiërarchie onderworpen. Alleen uit zijn „achtervolgingscomplex" is te verklaren dat hij de administratie andere dan de uitdrukkelijk genoemde doelstellingen aanwrijft.

B — De vacature

Verzoeker merkt op dat er in Ispra geen overeenkomstig artikel 4, tweede alinea, van het statuut bekendgemaakte vacature is geweest. Zo verdwijnen de aan eventuele kandidaten of ambtshalve overgeplaatste ambtenaren geboden garanties.

Verweerster antwoordt dat het ontbreken van publiciteit volgens 's Hofs rechtspraak (Vistosi, arrest van 16 juni 1971 in zaak 61/70) zijn verklaring vindt in het feit dat de ambtenaar in casu met zijn post is overgegaan en dat er geen vacature is geweest. In een zodanig geval bestaat er geen enkel recht op een bepaald ambt (Huybrechts, arrest van 6 mei 1969 in zaak 21/68), doch alleen op behoud van de rang.

Verzoeker merkt op dat wegens het ontbreken van een kennisgeving van vacature en de bij de aankondiging van de betwiste maatregel gebruikte terminologie, niemand zich kon vergissen in de ware aard van het genomen besluit. Overigens kan men zich niet op het arrest Vistosi beroepen, want in Ispra was er geen vacature en de post van verzoeker is niet overgebracht naar een eventuele „opening" in het organisatieschema. Ten slotte was de verhouding tussen de functies van verzoeker voor en na de overgang volledig zoek: van afdelingshoofd is hij in feite eenvoudig technicus geworden.

Verweerster herhaalt haar reeds sub A in fine weergegeven argumenten ten aanzien van de grief misbruik van bevoegdheid; zij voegt eraan toe dat het aan het oganisatieschema ontleende argument van geen belang is daar het statuut slechts het begrip lijst van het aantal ambten kent.

C — Het verzoek tot schadevergoeding, gegrond op de toestand van het persoonsdossier en het gedrag van verweerster

Verzoeker wijst met nadruk op het feit dat zijn beoordeling van 1969 aan de bekende kritiek onderhevig was en dat sindsdien in strijd met artikel 43, eerste

alinea, van het statuut geen enkel rapport meer is opgesteld. Verzoeker, die voorts is beroofd van het recht zijn studies en externe contacten voort te zetten, schat de geleden morele schade voorlopig op 100 000 FB.

Anderzijds begroot hij de door de overplaatsing veroorzaakte morele en materiele schade, met name gelet op de verstoring van zijn gezinsleven, op hetzelfde bedrag.

Verweerster is van mening dat de ontvankelijkheid van deze vorderingen twijfelachtig is en dat er geen voldoende causaal verband bestaat tussen het gedrag van de administratie en de beweerdelijk geleden schade.

Verzoeker gaat allereerst in op de door het — bekritiseerde — rapport van 1969 en het ontbreken van daaropvolgende rapporten veroorzaakte schade. Hij merkt op dat de oude rapporten gunstig waren totdat er conflicten ontstonden tussen verzoeker en de administratie van Petten. Hij zet uiteen dat de vroegere erkenning van zijn verdiensten normaliter tot een hogere indeling had moeten leiden en dat „het missen van een kans" als schade moet worden beschouwd waarvoor het Hof een billijke schadevergoeding zal vaststellen, ongeacht het in het verzoekschrift voorgestelde zeer lage forfaitaire bedrag. De betaling van een dergelijke vergoeding mag de administratie er trouwens niet van weerhouden de administratieve situatie van verzoeker in orde te brengen.

Vervolgens merkt verzoeker op dat de schade, veroorzaakt door de belemmeringen van zijn externe werkzaamheden, afhangt van het verzoek tot opschorting van het besluit, waarover inmiddels bij beschikking van 21 december 1976 uitspraak werd gedaan.

De door de overplaatsing zelf veroorzaakte schade wordt door verzoeker voorlopig berekend op 71 000 FB, waarvan de reeds uitgekeerde dagvergoeding moet worden afgetrokken.

Verweerster antwoordt allereerst dat de klacht in de zin van artikel 90 van het statuut geen melding maakt van schade wegens het uitblijven van bevordering of plaatsing in een hogere salaristrap en dat deze grief voor het eerst in repliek voorkomt. Zij voegt eraan toe dat de loopbaan van verzoeker afhing van de bevorderingsprocedure van het onderzoekpersoneel, waarvoor twee paritaire comité's zijn ingesteld; hiervan maken deel uit de directeur-generaal van het GCO en de directeur van de inrichting te Petten, die de wetenschappelijke verdiensten van Geist en de aard van zijn functies persoonlijk kenden. Bovendien heeft Geist niet van zijn misnoegen over het uitblijven van een bevordering doen blijken. Het „missen van kansen" kan geen grond voor schadevergoeding vormen; Geist zou trouwens geen bevordering wensen die waarschijnlijk zijn overplaatsing en het einde van zijn persoonlijk onderzoek zou hebben meegebracht.

Overigens vloeit de zogenaamde schade voort uit een overplaatsing in het belang van de dienst en is een berekening daarvan dus nutteloos.

Ten slotte had verzoeker de toestemming om — zij het slechts marginale — contacten met het IAEA te onderhouden als een tegemoetkoming moeten beschouwen en werd hij door deze maatregel nooit belemmerd zijn wetenschappelijk werk voort te zetten. Hij kan derhalve niet stellen schade te hebben geleden.

IV — Mondelinge behandeling

Vóór de terechtzitting heeft het Hof, op voorstel van de rechter-rapporteur en gehoord de advocaat-generaal, de Commissie verzocht, uiterlijk op 10 februari 1977 de volgende stukken over te leggen:

„de gehele briefwisseling tussen de directeur-generaal waaronder Geist ressorteer-

de en de andere directeuren-generaal of hoofden van inrichtingen van Euratom betreffende eventueel aan verzoeker te verlenen ambten ...

met name de documenten betreffende de contacten van allerlei aard die met de inrichting van Ispra waren opgenomen."

Tevens verzocht het Hof de volgende vraag te beantwoorden:

„hoe groot was het aantal posten in dezelfde rang als die van verzoeker dat op de datum van diens overplaatsing vacant was?"

De *Commissie* heeft bij brief van 7 februari 1977 verklaard:

— dat de gehele briefwisseling tussen de directeur-generaal waaronder Geist ressorteerde en zijn collega's zich reeds in het dossier bevond;
— dat de goedkeuring van de directeur van de inrichting te Ispra tot overplaatsing van Geist mondeling was verleend;
— dat eind 1975 in het GCO dertien vacante wetenschappelijke posten A 8/A 5 waren gepubliceerd, waarvan de Commissie de omschrijving en de verdeling opgeeft.

Verzoeker heeft zijnerzijds een stuk overgelegd en behield zich voor hiervan in zijn pleidooi gebruik te maken.

Ter terechtzitting van 26 mei 1977 hebben partijen de in hun schriftelijke memories gebezigde argumenten nader uitgewerkt.

De advocaat-generaal heeft ter terechtzitting van 30 juni 1977 conclusie genomen.

Ten aanzien van het recht

1 Overwegende dat verzoeker op 1 april 1962 bij het Gemeenschappelijk Centrum voor Onderzoek te Petten (Nederland) in dienst is getreden als „hoofd van de studie hydraulica" en dat hij op 1 oktober 1962 als wetenschappelijk ambtenaar in de rang A 6 in vaste dienst werd benoemd;

2 dat hij als gevolg van gunstige beoordelingen, waarin sprake was van „zijn uiterst degelijke en uitgebreide kennis op het gebied van de hydraulica en de verwante gebieden van mechanica en onderzoek" tot hoofd van de dienst „Hydrodynamica en Metingen" werd benoemd, welke post hij in 1963 en 1964 heeft bekleed;

3 dat hij in het kader van deze functie in 1964 en in 1965 in de Verenigde Staten werd gedetacheerd en bij zijn terugkomst op 1 januari 1966 naar de rang A 5 werd bevorderd;

4 dat de directie van de inrichting te Petten met instemming van de directeur-generaal van het Gemeenschappelijk Centrum voor Onderzoek in de zomer van 1967 van mening was dat de door de Raad op 15 juni 1965 besloten wij-

ziging van het tweede onderzoekprogramma van 1962 de voortzetting van het onderzoek op het gespecialiseerde gebied van verzoeker (reactoren met vloeibare brandstoffen) niet meer mogelijk maakte en dat het personeel zich voortaan met de aan de instelling opgelegde nieuwe taken moest bezighouden;

5 dat de door verzoeker geleide groep aldus op 24 juli 1967 werd ontbonden en dat zich onder deze omstandigheden de kwestie van een passende tewerkstelling van verzoeker ging voordoen;

6 Overwegende dat verzoeker sedert april 1968, rechtstreeks onder de directeur van de inrichting te Petten en vervolgens onder de directeur-generaal van het Gemeenschappelijk Centrum voor Onderzoek ressorterend, aanvankelijk zijn studies betreffende de kweekreactoren met gesmolten zouten heeft kunnen voortzetten en in verband hiermee verscheidene dienstreizen naar nationale diensten en internationale organisaties heeft gemaakt;

7 dat de directie van het Gemeenschappelijk Centrum voor Onderzoek in 1975 echter meende dat deze situatie niet kon worden gehandhaafd en verzoeker aanzette om te solliciteren naar een post van wetenschappelijk attaché bij de vertegenwoordiging van de Gemeenschap te Washington, welke post evenwel, om redenen die niets met verzoekers kwalificaties van doen hadden, aan een andere ambtenaar werd vergeven;

8 Overwegende dat bij besluit van de Raad van Ministers van 22 augustus 1975 (PB L 231 van 2. 9. 1975) werd bevestigd, dat de uitwerking van reactorfamilies aan het initiatief van de Lid-Staten werd overgelaten;

9 dat de directeur-generaal van het Gemeenschappelijk Centrum voor Onderzoek eind september 1975 overwoog verzoeker naar een post bij een ander programma over te plaatsen, waarbij hij ervoor zorgde hem op de hoogte te houden van de pogingen om voor hem een ambt te vinden;

10 dat hem eind 1975 werd meegedeeld dat er met het oog op de programma's en de te verrichten werkzaamheden slechts twee vacatures te Ispra overbleven waartussen hij een keuze moest maken;

11 dat, toen verzoeker deze gelegenheid niet te baat nam, hij bij besluit van 10 december 1975 van de directeur-generaal van het Gemeenschappelijk Centrum voor Onderzoek per 1 maart 1976 naar Ispra werd overgeplaatst;

12 Overwegende dat verzoeker intussen dank zij zijn bovengenoemde externe contacten coördinator van een groep deskundigen van de Internationale Organisatie voor Atoomenergie (het IAEA) in het kader van zijn specialisme was geworden;

13 dat de directeur-generaal van het Gemeenschappelijk Centrum voor Onderzoek hem in februari 1976 te kennen gaf dat deze activiteit marginaal moest blijven ten opzichte van zijn werk te Ispra en in elk geval niet meer dan 10 % van zijn arbeidstijd mocht uitmaken;

14 Overwegende dat, terwijl de beoordelingsrapporten over verzoeker aanvankelijk lovend waren, dat van 1969 vermeldde dat hij nog slechts bijkomstige werkzaamheden van partiële en tijdelijke aard uitoefende;

15 dat verzoeker, van mening dat deze beoordeling hem bezwaarde, op 26 maart 1970 overeenkomstig artikel 90 van het statuut van de ambtenaren een klacht heeft ingediend;

16 dat het paritair beoordelingscomité op 21 mei 1970 heeft geadviseerd dat „het beoordelingsrapport van de heer Geist onregelmatig is voorzover hierin een beknopte beoordeling wordt gegeven van de bekwaamheid, de prestaties en het gedrag in de dienst van deze ambtenaar, terwijl de taken die in het beoordeelde ambt zijn opgedragen en verricht niet zijn omschreven;

17 dat dit rapport van 1969 echter niet werd aangevuld, en dat in 1971, 1973 en 1975 geen rapporten werden opgemaakt;

18 dat verzoeker op 26 februari 1976 het tot aanstelling bevoegde gezag heeft verzocht:

— het overplaatsingsbesluit te vernietigen,

— hem toe te staan al zijn tijd te besteden aan de werkzaamheden voor Wenen,

— zich uit te spreken over de door hem ingediende opmerkingen betreffende de beoordelingsrapporten van 1967 en 1969,

— een omschrijving te geven van zijn werkzaamheden van 1966 tot 1976,

— voor het tijdvak van 1965 tot 1975 beoordelingsrapporten in de zin van artikel 43 van het statuut op te maken,

— hem met ingang van 1965 tot hoofd van een dienst te benoemen,

— hem de overeenkomstige nabetalingen uit te keren, en

— hem schadevergoeding te betalen;

19 dat, toen een antwoord uitbleef, verzoeker bij op 30 juni 1976 ter griffie van het Hof ingediend verzoekschrift, nader uitgewerkt in de conclusies van zijn repliek, heeft gevorderd:

— het overplaatsingsbesluit van 10 december 1975 nietig te verklaren;

— verweerster te veroordelen tot betaling van 1 FB wegens immateriële schade en van 71 000 FB wegens materiële schade;

— verweerster te gelasten de sedert 1967 aan verzoeker opgedragen functies te omschrijven en tweejaarlijkse beoordelingsrapporten over hem op te stellen;

— verweerster te veroordelen tot vergoeding van de hierdoor geleden schade voor een door het Hof ex aequo et bono vast te stellen bedrag;

— de weigering van verweerster om verzoeker in staat te stellen anders dan marginaal of voor 10 % zijn studie-, onderzoek- en samenwerkingsactiviteit op het gebied van de kweekreactoren met thermische neutronen voort te zetten en met name zijn functie van coördinator en rapporteur van de door het IAEA ingestelde commissie van deskundigen te vervullen, nietig te verklaren;

20 dat de in het verzoekschrift en de repliek geformuleerde en tijdens de mondelinge behandeling nader uitgewerkte verzoeken kunnen worden samengevat in drie middelen die achtereenvolgens moeten worden onderzocht:

I — De wettigheid van het overplaatsingsbesluit

21 Overwegende dat verzoeker betoogt dat het overplaatsingsbesluit, dat tegen zijn wil is genomen en hem in een moeilijke gezinssituatie plaatst, niet in de zin van artikel 25, tweede alinea, van het statuut met redenen is omkleed, daar het Hof aan de hand van een eenvoudige verwijzing naar het belang van de dienst geen toezicht kan uitoefenen;

22 dat het bovendien is genomen op grond van een onvolledig en onjuist persoonsdossier;

23 Overwegende dat, om te beslissen of al dan niet aan de vereisten van artikel 25 is voldaan, niet alleen moet worden gezien naar het overplaatsingsbesluit op zichzelf, maar ook naar de dienstnota's die dit besluit steunen, welke naar behoren aan de betrokkene ter kennis zijn gebracht en hem duidelijk hebben geïnformeerd over de redenen die aan genoemd besluit ten grondslag liggen;

24 dat in casu het overplaatsingsbesluit werd voorafgegaan door een nota van de directeur-generaal, waarin verzoeker reeds op 1 juni 1975 werd gewaarschuwd dat, gelet op de door de Raad voor de inrichting te Petten vastgestelde programma's, van zijn bekwaamheden aldaar geen gebruik meer kon worden gemaakt;

25 dat bij nota van de directeur-generaal van het Gemeenschappelijk Centrum voor Onderzoek van 11 december 1975 die tegelijk met het betrokken besluit tot verzoeker werd gericht, aan de betrokkene werd uitgelegd dat de werkzaamheden op het gebied van de kweekreactoren met gesmolten zouten in het kader van het Centrum niet konden worden voortgezet en dat hij met het oog op zijn specialisatie slechts kon worden overgeplaatst naar een van de beide vacante posten te Ispra;

26 dat het overplaatsingsbesluit derhalve is aangevuld met een motivering die verzoeker wel degelijk bekend was en die alle wezenlijke punten bevat die voor het besluit van de administratie beslissend zijn geweest, en derhalve volstaan om rechterlijk toezicht mogelijk te maken;

27 Overwegende dat vervolgens de grondslag van deze motivering moet worden onderzocht om vast te stellen of hieruit een aanwijzing voor schending van het statuut of misbruik van bevoegdheid valt af te leiden;

28 dat derhalve moet worden nagegaan onder welke omstandigheden het bewuste besluit is genomen;

29 Overwegende dat uit het dossier blijkt dat het na de besluiten van de Raad van Ministers van 15 juni 1965, respectievelijk 22 augustus 1975 tot wijziging

der programma's niet meer mogelijk was in de inrichting te Petten gebruik te maken van verzoekers bekwaamheden;

30 dat verzoeker zich voor geen van beide opengevallen posten kandidaat heeft gesteld;

31 dat de directeur-generaal na inwinning van advies van de directeuren van de betrokken inrichtingen, verzoeker bij nota van 1 oktober 1975 en daarna bij nota van 17 november 1975 heeft meegedeeld dat, gelet op de instructies van de Raad van Ministers, hij hem de keuze liet tussen twee posten binnen het Gemeenschappelijk Centrum voor Onderzoek, in het multidisciplinaire kader te Ispra;

32 dat, toen verzoeker niet reageerde, de directeur-generaal hem ambtshalve in het departement B van deze inrichting heeft benoemd, waarbij hij hem meedeelde dat een groep die deel uitmaakte van de Afdeling „Warmteuitwisseling en mechanica van de fluïda" behoefte had aan „aanvullende steun", en dat „het werk bestond uit onderzoek naar de warmteoverdracht en de fundamentele hydrodynamica op het gebied van de thermische overgangsverschijnselen in een splijtstofbundel die door middel van een vloeistof met fasewisseling wordt gekoeld";

33 Overwegende dat uit deze vaststellingen volgt dat het besluit deugdelijk met redenen was omkleed en niet om aan het dienstbelang vreemde redenen was genomen en dat bovendien de nieuwe post waarin verzoeker werd benoemd het best met zijn bekwaamheden overeenkwam en geen degradatie meebracht;

34 Overwegende ten slotte betreffende de onaangename gevolgen van het besluit van 10 december 1975 voor de persoonlijke situatie van verzoeker, dat moet worden gesteld dat de overplaatsing van een ambtenaar van de Gemeenschap hem weliswaar moeilijkheden voor zijn gezin en economische lasten kan veroorzaken, doch geen abnormale en onvoorzienbare gebeurtenis in zijn loopbaan vormt, waar toch de standplaatsen waarin hij kan worden tewerkgesteld over verscheidene staten zijn verspreid en het hiërarchisch gezag kan zijn genoopt te voldoen aan diensteisen die het besluit tot deze overgang onvermijdelijk maken;

35 Overwegende dat uit het voorafgaande volgt dat het overplaatsingsbesluit van 10 december 1975 zowel formeel als materieel rechtmatig is genomen;

36 dat bijgevolg het beroep tot nietigverklaring van het overplaatsingsbesluit van 10 december 1975 en het bijbehorende verzoek tot schadevergoeding moeten worden verworpen;

II — De wettigheid van het besluit waarin verzoeker werd verboden meer dan 10 % van zijn tijd aan werkzaamheden van het IAEA te besteden

37 Overwegende dat verzoeker klaagt dat de administratie hem slechts heeft toegestaan een gering gedeelte van zijn arbeidstijd aan studies in het kader van het IAEA te besteden, en van mening is dat dit besluit de ontwikkeling van zijn loopbaan dwarsboomt en dat aldus artikel 24 van het statuut wordt geschonden;

38 Overwegende dat het hiërarchisch gezag als enige verantwoordelijk is voor de inrichting van de diensten en deze moet kunnen vaststellen en wijzigen uit hoofde van hun taken;

39 dat de bijdrage van verzoeker aan de werkzaamheden van de groep van het IAEA moest worden beoordeeld naar de verenigbaarheid van deze externe samenwerking met de wetenschappelijke doelstellingen van deze groep en de functies waartoe hij te Ispra was geroepen;

40 dat aldus de directeur-generaal Onderzoek, wetenschappen en opleiding, in aanmerking nemend dat het onderzoek van het IAEA op het gebied van kweekreactoren met thermische neutronen destijds binnen de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie niet werd voortgezet, terecht heeft gemeend dat verzoeker slechts bij tijd en wijle aan deze werkzaamheden kon deelnemen;

41 dat dit besluit rechtmatig werd genomen binnen de grenzen van de door het hiërarchisch gezag, naar zijn overtuiging in het belang van de dienst uitgeoefende bevoegdheden en zonder op enigerlei wijze afbreuk te doen aan de statutaire rechten van verzoeker;

42 dat dit middel derhalve moet worden verworpen;

III — De beoordelingsrapporten

43 Overwegende dat artikel 43 van het statuut voorschrijft dat van iedere ambtenaar ten minste om de twee jaar een beoordelingsrapport wordt opgesteld inzake diens bekwaamheid, prestaties en gedrag in de dienst;

44 dat dit rapport voor de goede administratie en rationalisatie van de diensten der Gemeenschap en ter waarborging van de belangen der ambtenaren verplicht moet worden opgemaakt en telkens wanneer de loopbaan van de ambtenaar door het hiërarchisch gezag in aanmerking wordt genomen, een onontbeerlijk beoordelingscriterium vormt;

45 dat een van de gebiedende plichten van de administratie derhalve erin bestaat, ervoor te zorgen dat dit rapport periodiek op de door het statuut voorgeschreven data op deugdelijke wijze wordt opgemaakt;

46 dat blijkens het dossier het bevoegde gezag zijn verplichtingen heeft verzuimd door in 1969 een rapport op te stellen waarvan de deugdelijkheid betwistbaar is voorzover daarin een beknopte beoordeling wordt gegeven inzake de bekwaamheid, prestaties en het gedrag in de dienst van verzoeker en door in 1971, 1973 en 1975 na te laten over hem beoordelingsrapporten op te stellen;

47 dat de Commissie het statuut van de ambtenaren heeft miskend en dat het zeer moeilijk, ja zelfs onmogelijk is, gezien het tijdsverloop, de functieverandering of het vertrek van de tot beoordeling bevoegde ambtenaren, de leemten in het persoonsdossier van verzoeker objectief op te vullen;

48 Overwegende dat verzoeker weliswaar geen materiële schade kan aantonen, doch onbetwistbaar morele schade lijdt doordat hij een ondeugdelijk en onvolledig persoonsdossier bezit, terwijl de verplichte beoordeling een garantie voor de ambtenaar vormt dat zijn loopbaan zich normaal ontwikkelt;

49 dat dit ontbreken van beoordelingsrapporten, dat alleen aan de instelling is te wijten, hem onzeker en ongerust over zijn beroepstoekomst heeft gemaakt;

50 dat het Hof het bedrag van deze schade op 10 000 FB meent te moeten vaststellen;

Ten aanzien van de kosten

51 Overwegende dat ingevolge artikel 69, paragraaf 2, van het Reglement voor de procesvoering de in het ongelijk gestelde partij in de kosten moet worden verwezen;

52 dat echter ingevolge artikel 70 van het Reglement voor de procesvoering de kosten, door de instellingen ter zake van beroepen van personeelsleden der Gemeenschappen gemaakt, te haren laste blijven;

53 dat verzoeker slechts in twee middelen in het ongelijk is gesteld en in het derde gedeeltelijk in het gelijk is gesteld, zodat een derde van zijn kosten door de Commissie moet worden gedragen;

HET HOF VAN JUSTITIE (Tweede Kamer),

rechtdoende:

1. **Verwerpt het beroep tegen het overplaatsingsbesluit van 10 december 1975,**
2. **Verwerpt het beroep tegen het besluit waarbij verzoeker werd verboden meer dan 10 % van zijn tijd te wijden aan werkzaamheden voor het IAEA,**
3. **Verstaat dat de Commissie aan verzoeker 10 000 FB schadevergoeding zal betalen wegens haar nalatigheid beoordelingsrapporten op te maken,**
4. **Verwijst de Commissie in haar eigen kosten en in een derde van verzoekers kosten,**
5. **Verwijst verzoeker in twee derde van zijn kosten.**

Pescatore Mackenzie Stuart Touffait

Uitgesproken ter openbare terechtzitting te Luxemburg op veertien juli negentienhonderdzevenenzeventig.

De griffier

A. Van Houtte

De president van de Tweede Kamer

P. Pescatore